

PROGRAMUL „TEZAURE UMANE VII” ÎNTEPRINS LA MUZEUL „ASTRA”, SIBIU 2008 - RAPORT DE ACTIVITATE PE ANUL

prof. dr. Corneliu Ioan BUCUR
drd. Mirela CREȚU
Dana BOTOROAGĂ

Muzeul „ASTRA” Sibiu derulează începând cu anul 1983, un amplu Program de încurajare și stimulare a salvării și prezervării active a valorilor culturii naționale, având la bază promovarea meșteșugurilor tradiționale (prin inițierea Târgului Național anual, de Sfânta Maria). Programul a fost augmentat, după anul 1990, în baza Recomandărilor UNESCO (Paris, 1989 și Veneția, 1999) și titrat cu sintagma promovată la nivel mondial de UNESCO: „Tezaure umane vii”, devenind, astăzi, un adevărat **sistem național de salvagardare prin cercetare, consolidare, catalizare, valorificare și transmitere către noile generații, a manifestărilor circumscrise patrimoniului cultural imaterial.**

Păstrătorii și continuatorii tradițiilor, catalogați ca fiind *tezaure umane vii*, „persoane recunoscute, de către comunitățile de origine drept valori autentice, reputele în planul creației și transmiterii propriilor *savoir-faire* (know how) în toate domeniile de manifestare cultural tradițională, în forma sau cu mijloacele tradiționale nealterate” (*Legea Nr. 26 din 29 februarie 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial*, M.Of. Nr. 168/ 05.03.2008).

De când și-a asumat rolul de a promova valorile patrimoniului cultural imaterial, Muzeul „ASTRA” derulează **Programul „Tezaure umane vii”** cuprinzând o serie de manifestări și instituții într-o structură piramidală.

Programul, aplicat la scară națională, în colaborare cu numeroase muzee etnografice și de artă populară și prin cooperarea directă cu Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, precum și cu centrele județene având același profil, cuprinde: **Asociația Creatorilor Populari din România** cu departamentul special, creat recent, pentru creatorii populari cu dizabilități, **Galeriile de artă populară, Olimpiada Națională „Meșteșuguri artistice tradiționale”, Festivalul Național al Tradițiilor Populare, Festivalul Național al Datinilor și Obiceiurilor din străbuni, Academia Artelor Tradiționale din România, Târgul Național al Creatorilor Populari din România, Târgul Național de Jucării, Târgul Meșteșugarilor Rromi.**

1. ASOCIAȚIA CREATORILOR POPULARI DIN ROMÂNIA

La începutul anilor '90, Muzeul „ASTRA”, în baza experienței acumulate și a constatărilor făcute în urma cercetărilor de teren, a semnalat necesitatea de asociere, de susținere și de îndrumare a creatorilor populari din toată țara. Astfel, constituirea **Asociației Creatorilor Populari din România** (care numără astăzi peste 1.800 de creatori populari, reprezentând toate genurile creației artistice tradiționale și provenind din toate zonele țării, indiferent de etnie sau apartenența religioasă), a însemnat primul pas important în configurarea manifestărilor care compun astăzi **Programul Tezaure umane vii.**

Muzeul și-a asumat rolul de agent catalizator al activităților Asociației, urmărind consecvent îndeplinirea obiectivelor, oferindu-și propriul sediu pentru organizarea Adunărilor Generale anuale și asigurând Secretariatul General al Asociației, Directorul general al Muzeului "ASTRA" fiind numit Președintele onorific al Asociației.

Promovarea produselor membrilor, pe piața internă și internațională, are ca punct de plecare Galeriile de Artă Populară ale Muzeului "ASTRA" din Muzeul în aer liber și din centrul istoric al Sibiului, de la "Casa Artelor". De asemenea, Muzeul „ASTRA” continuă să gestioneze site-ul Asociației care are menirea de a-i promova membrii și produsele plămădite de aceștia. Creatorii de artă populară sunt încurajați să ducă mai departe meșteșugul dobândit și prin invitarea la diverse manifestări de profil, din țară (cele organizate de Muzeul „ASTRA” le veți regăsi în raportul de față) și din străinătate. Pe parcursul anului 2008 Muzeul „ASTRA” și **Asociația Creatorilor Populari din România** au fost reprezentate peste hotare la târguri internaționale, precum: **Târgul Internațional de Meșteșuguri Tradiționale, Gabrovo, Bulgaria (6-8 septembrie 2008); Târgul Meisteradvent, Bad Goisern, Austria (11-15 decembrie 2008)**, descoperind astfel că sufletele creatorilor de frumos comunică oricum, depășind barierele de orice fel, împărțându-și reciproc din tainele meșteșugului practicat.

DEPARTAMENTUL CREATORILOR POPULARI CU DIZABILITĂȚI

Complexul Național Muzeal „ASTRA” Sibiu a continuat în martie 2008, inițiativa de repertoriere a creatorilor populari cu dizabilități din întreaga țară (inițiativă începută în 2003 în colaborare cu Asociația Umanitară și Clubul Sportiv „Hermannstadt” a persoanelor cu handicap neuro-locomotor din Județul Sibiu, prezidată de doamna Marcela Brad), pentru a proceda la înființarea **Departamentului Creatorilor Populari cu Dizabilități**, ca ramificație a **Asociației Creatorilor Populari din România**. Scopul acestui Departament este de a oferi șansa de a fi cunoscuți, apreciați și de a-și valorifica rezultatul meșteșugului, tuturor creatorilor populari cu dizabilități, celor care nu-și pierd speranța și care își dovedesc talentul și dragostea pentru creație.

În scopul valorificării comerciale a produselor membrilor acestui departament, Muzeul a amenajat, în Piața Mică, la parterul “Casei Artelor”, o **Galerie** destinată vânzării obiectelor membrilor noii Asociații, fapt care contribuie la stimularea și încurajarea acestora în producerea mai multor produse, în vederea realizării unui venit.

Pe parcursul anului 2008, sub egida **Departamentului Creatorilor Populari cu Dizabilități**, au avut loc următoarele evenimente:

- **16 mai-1 iulie 2008:** expoziția temporară **Lumina Credinței...Creație**. Goblenurile expuse spre vânzare în cadrul acestei prime expoziții a Asociației s-au axat pe teme biblice, natura și lumea tradițională deținând și ele un loc aparte în creațiile aparținând domnului Ștefan Constantin, din Cislădie, un caz deosebit, care a reușit să impresioneze prin spiritul și harul său. Acesta urmează a fi declarat onorific membru fondator al Departamentului Creatorilor cu Dizabilități și va fi ajutat în a-și vinde lucrările pe viitor.
- **4 iulie - 3 decembrie 2008:** expoziția temporară **Muzicalitatea Semnului**. Colaborarea cu Centrul pentru Educație Incluzivă Nr. 2, Sibiu (doamna profesor de desen Lena Crișan) s-a materializat într-o primă fază prin această expoziție de icoane pictate pe sticlă și lemn ale elevilor îndrumați de acest inimos cadru didactic, dar și icoane realizate de Ana Baciuc.
- **6 noiembrie 2008: Atelier de pictură pe sticlă** - în cadrul “Săptămânii persoanelor cu dizabilități” (3-7 noiembrie 2008). Evenimentul a fost realizat cu participarea a două clase de elevi din cadrul **Centrului de Educație**

Incluzivă Nr. 2 din Sibiu, sub atenta coordonarea a doamnei Lena Crișan, deja o veche prietenă a muzeului, fiind deschis publicului vizitator.

- **03 decembrie 2008: Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități.** Complexul Național Muzeal „ASTRA” a organizat, în colaborare cu Centrele Școlare pentru Educație Incluzivă nr.1 și nr.2 din Sibiu, un atelier de pictură pe lemn, deschis publicului. Un număr de 20 de elevi deficienți de auz și cu deficiențe mentale ușoare și medii, ai claselor V-VIII ale celor două centre, au fost îndrumați în meșteșugul pictării lemnului (sub formă de inimioare) de doamnele profesoare de educație specială, îndrumătoare ale cercurilor de pictură: Frîntu Corina, Burcea Ana și Crișan Maria Elena. Vechiul meșteșug a fost pus în valoare în sala de pedagogie muzeală din Casa Hermes. Ulterior, ornamentele confecționate, au împodobit bradul de Crăciun din cadrul Expoziției **Jocul Măștii**, vernisată pe data de 5 decembrie 2008.
- **05 decembrie 2008: expoziția temporară Vegheați de Șaguna.** Expoziția, parte a unui proiect exhaustiv intitulat **Mitropolitul Andrei Șaguna-200 de ani de la naștere**, realizat în colaborare cu Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Complexul Național Muzeal „ASTRA” și Inspectoratele Școlare Județene Sibiu și Brașov) este un omagiu adus marelui ierarh.

Exponatele sunt dintre cele mai diverse: grafică, picturi, fotografii, icoane pictate pe sticlă, plămădite de elevi ai mai multor școli sibiene, printre care și cei ai Centrului pentru Educație Incluzivă Nr. 1.

2. TÂRGUL CREATORILOR POPULARI DIN ROMÂNIA

Ediția a XXV-a a **Târgului Creatorilor Populari din România** a reunit, în perioada 15- 17 august, peste 250 de meșteri și creatori populari, reprezentând majoritatea etniilor conlocuitoare și zonele etnografice de tradiție, dar și două dintre țările vecine, respectiv Republica Moldova și Bulgaria.

Târgul Creatorilor Populari din România și-a propus realizarea unui dialog direct, nemijlocit, între actanți (meșterii populari) și publicul vizitator, care se manifestă în spirit comunitar și interactiv (cântând, dansând, exersând în cadrul atelierelor de arte plastice) și prin încurajarea generației tinere de a cunoaște și proteja, de a-și însuși și perpetua tradiția culturală. Grupul țintă al acestei manifestări este diversificat: publicul larg, neavizat în ale artei populare, turiștii străini și români, elevii și studenții instituțiilor cu profil de artă, istorie, sociologie, colecționarii de obiecte de artă populară și proprietarii de galerii de artă, specialiștii în domeniul culturii și civilizației populare. Impactul asupra grupului țintă vizează creșterea interesului publicului vizitator pentru creațiile meșteșugărești autentice oferite spre vânzare de meșteri, trezirea și menținerea interesului publicului pentru protejarea patrimoniului cultural tradițional din România, creșterea importanței comerțului cu artefacte tradiționale, aprofundarea cercetării științifice a patrimoniului etnografic de către specialiști, conturarea unei imagini generale, la zi, asupra răspândirii și practicării meșteșugurilor la nivel național și european. La Târgul de la Sibiu se promovează și creativitatea pe toate planurile prin adaptarea meșteșugurilor tradiționale la cerințele actuale ale publicului consumator de artă populară.

Târgul conturează an de an imaginea întregii tipologii a meșteșugurilor tradiționale moștenite din bătrâni: țesut, brodat, olărit, încondeiat ouă, sculptat în lemn și os, pictat icoane, jocărit, confecționat măști, podoabe, păpuși, instrumente muzicale și pălării, împletit fibre vegetale etc., fiind apreciat, în mod unanim, de specialiști, ca cel mai amplu și mai reputat târg de acest gen din România.

Continuând tradiția instituită în anul Capitalei Culturale Europene 2007, **Târgul** a avut și în acest an invitați din **Republica Moldova**, reprezentanți ai Uniunii Meșterilor

Populari din Moldova: Maria Cristea – confecționat piese de costum popular; Rusan Scutelnic – olărit și modelaj ceramică; Lidia Ceban – croșetat; Nadejda Strocova – confecționat păpuși; Eduard Bălan – prelucrarea lemnului; Victoria Movileanu – țesut; Natalia Cangea – împletit fibre vegetale; Grigore Posternac – cioplit în lemn; Ecaterina Popescu – țesut; Nina Djos – confecționat păpuși și din **Bulgaria**, reprezentanți ai Complexului Arhitectural-Etnografic „ETAR”, Gabrovo: Andrey Stoyanov Andreev – confecționat cuțite de vânatoare cu prăsele din coarne de cerb, os sau lemn de alun și prun, cu lama gravată sau nu și Danail Veselinov Krastev, prelucrarea artistică a lemnului, dovedind, dacă mai era nevoie, faptul că făuritorii de frumos vorbesc aceeași limbă.

3. GALERIILE DE ARTĂ POPULARĂ

Compartimentul comercial al Muzeului „ASTRA”, reprezentat de **Galeriile de artă populară** și-a îmbogățit și diversificat activitatea în cadrul celor două magazine, unul în centrul istoric al Sibiului, unul în muzeul în aer liber, în anul 2008 reușind să inaugureze un nou spațiu comercial (tot în Casa Artelor din Piața Mică), denumit sugestiv **Galeria anotimpurilor**. Acesta din urmă are menirea de a etala spre vânzare produse specifice fiecărui sezon, constând din obiecte de artă tradițională sau de inspirație tradițională, pentru toate vârstele, gusturile și buzunarele, reconstituind, cu fidelitate, atmosfera lumii tradiționale, întotdeauna strâns legată de ritmurile naturii.

4. OLIMPIADA NAȚIONALĂ „MEȘTEȘUGURI ARTISTICE TRADIȚIONALE”

În săptămâna 21-27 august 2008 Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului a găzduit o nouă ediție (a XIII-a) a acestei competiții naționale a copiilor din satele României formați în tradiția meșteșugului artistic specific satului originar. Veniți din 35 de județe ale țării (inclusiv din Sibiu), în calitate de câștigători ai fazei județene a Olimpiadei, acești copii extrem de dotați, adevărate talente autentice, formate la Școala tradiției locale, intră într-o competiție autentică, spre a-și etala cunoștințele (teoretice și practice) într-ale artei tradiționale, în cadrul fazei naționale a Olimpiadei “Meșteșuguri artistice tradiționale”.

La inaugurare au participat Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, și Domnul Prefect Ilie Mitea, care au încurajat pe toți competitorii. Olimpiada s-a încheiat Miercuri, 27 august, cu decernarea premiilor valoroșilor păstrători ai tradiției populare din noua generație. S-au acordat 75 de premii I, din care 31 la secțiunea iconografie, 50 de premii II, 20 de premii III, 9 mențiuni și 2 diplome de participare.

Ca și în anii precedenți, cel mai bine reprezentat meșteșug, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, a fost cel al **icoanelor pictate pe sticlă sau pe lemn**, 55 din totalul participanților concurând în cadrul acestei secțiuni. De asemenea și secțiunea **Țesut. Cusut. Brodat** a fost bine reprezentată, din totalul de 51 de copii înscriși, 19 obținând premiul I. Din păcate **olăritul** și **încondeiatul ouălor** au avut foarte puțini concurenți, situație care ne-a contrariat, știind câți copii au îndrăgit și practică acest meșteșug.

Micii meșteșugari-artiști, cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani, au animat gospodăriile Muzeului în aer liber, plâsmuind, cu autentic talent și respect pentru tradiția locală, obiecte specifice, prin tehnici dobândite de la maeștrii lor. Mulți dintre aceștia au fost de față pentru a-i îndruma îndeaproape, ca și până acum, iar unii dintre ei au figurat în comisia de jurizare. Fiecare concurent și-a etalat, în cadrul gospodăriei, devenită propriul atelier de creație, propriile obiecte confecționate în ultimul an, având și posibilitatea de a le vinde celor interesați. Totodată, olimpicii s-au transformat, *ad-hoc*, în autentici instructori pentru vizitatorii de orice vârstă, dornici să-și își exerseze

îndemânarea în cadrul atelierelor inițiate (la războiul de țesut sau chiar la roata olarului).

Manifestarea creativă a fost încununată de un spectacol folcloric. Vineri, solistul de muzică populară Alexandru Petcu din Buzău a încântat publicul prin interpretarea unor cântece populare deosebite, din zona sa de proveniență. Au evoluat și Ansamblul Artistic Multietnic „Prietenia” din comuna dobogeană Mihail Kogălnicenu, județul Constanța și Ansamblul „Străjăncuța” din Straja, Suceava, ambele prezentând suite de dansuri și cântece populare specifice zonelor reprezentate.

Și ediția din acest an a Olimpiadei Naționale "Meșteșuguri artistice tradiționale" a constituit un real succes demonstrând valoarea inițiativei noastre de cultivare competițională, la nivelul populației școlare, îndeosebi din satele și comunele României, în scopul cunoașterii propriei identități etno-culturale și a promovării acesteia în dialogul cultural-științific în plan național și internațional. Numărul mare al copiilor participanți, anual, la această manifestare de talie națională, ne asigură de faptul că prin transmiterea valorilor circumscrise patrimoniului cultural imaterial avem certitudinea păstrării nealterate a tezaurului de valori folclorico-artistice tradiționale și asigurării, prin aceasta, a perenității culturii și artei noastre populare.

5. ACADEMIA ARTELOR TRADIȚIONALE DIN ROMÂNIA

În această fundație, echivalentă unei „academii a țaranului român”, în sensul de a fi un forum public destinat exponenților de elită ai culturii populare tradiționale, regăsim portrete ale creatorilor consacrați, recunoscuți de comunitatea de origine drept purtători ai unui patrimoniu neprețuit și demn de a fi perpetuat. Pe parcursul anului 2008, **Zilele Academiei Artelor Tradiționale din România** au constat din validarea, prin primirea în rândurile Academiei, a unor excepționali creatori și interpreți populari – valori individuale superlative ale culturii noastre tradiționale.

În **18 mai 2008**, la Sibiu, în cadrul vernisajului expoziției temporare „Praznic și icoană. Luminile din sat...”, deschisă înspre vizitare la Casa Artelor, au fost primite în cadrul **Academiei Artelor Tradiționale din România**, **Lucia Nica** (recunoscut iconar și artist plastic din Sibiu) și **Marilena Suciu**, din Sebeș-Alba, un meșter iconar de certă valoare.

În perioada **28-30 iunie 2008**, în Maramureș, în localitatea **Bogdan-Vodă**, i s-a acordat Diploma de membru al Academiei Artelor Tradiționale lui **Vasile Deac**, în cadrul secțiunii nou înființate, de „*Memorie culturală*”, acest țaran autentic care a trăit peste 60 de ani cu idealul de a ridica, în satul său istoric, Cuhea, o statuie ecvestră, colectivă dedicată eroului istoric, fondator de „țară nouă”, Bogdan, ctitorul Moldovei feudale. Manifestarea a continuat în localitatea **Bârsana** (tot din Maramureș) cu primirea în cadrul Academiei a dulgherilor de geniu **Ion Schiopei**, **Petru Boris** și a regretatului **Pătru Iura**, cei care au edificat celebra Mănăstire din satul natal, o adevărată minune a arhitecturii lemnului din Maramureș.

În cadrul **Zilelor Culturii Vâlcene**, care au avut loc în perioada **5-6 iulie 2008**, în Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului, au fost primiți ca membri în „academia satului românesc”: **Gheorghe Bobei** (1897-1973), din Bărbătești (poet, folclorist, dirijor, rapsod popular, primul izvor de cântece pentru „Rapsozii Oltului”, post mortem); **Ilie Zugrăvescu** (1912-2002), din satul Izvor, comuna Crețeni (rapsod, dirijor și fondator al ansamblului de cântece și dansuri „Dor de plai”, primit post mortem); **Vartolomei Todeci** (cunoscut rapsod popular din Vaideeni, inițiatorul Sărbătorii folclorice pastorale „Învârtita dorului”); **Tudor Florea** (cântăreț la fluier, dansator și coregraf, coordonatorul Ansamblului de dansuri „Runceanca” al Căminului Cultural Runcu) și **Puiu Ignătescu** (unul dintre cei mai cunoscuți dansatori ai Vâlcei).

În **26 iulie 2008**, cu ocazia vernisării Gospodăriei de olar adusă din satul Găleşoaia (județul Gorj), instalată în „satul olarilor” (din cadrul Muzeului în aer liber), s-au decernat diplomele de membri ai Academiei Artelor Tradiționale din România, lui: **Dumitru Coneriu** (olar de mare talent din Găleşoaia), **Vasile Moldoveanu** (sculptor în lemn, din Moreni, județul Dâmbovița) și **Ștefan Popescu** (recunoscut constructor de instrumente muzicale și instrumentist din Gorj, care cântă la 27 de instrumente populare sau improvizate).

În cadrul **Festivalului Național al Tradițiilor Populare**, una dintre cele mai cunoscute manifestări organizate de Muzeul „ASTRA”, au fost primiți în rândurile **Academiei Artelor Tradiționale din România**: **Kiss Francisc** (dogar sas din Reghin), **Victoria Fodor Demian** (poet și rapsod popular din județul Mureș); **Rafila Moldovan** (rapsod popular tot din județul Mureș); **Nicolae Ciurba**, lutier din vechea generație, din Reghin și **Vasile Crișan**, lutier din Reghin, aparținând noii generații, dar și constructor de tulnice și talentat interpret la acest instrument arhaic din Munții României. Totodată a fost primit **Ansamblul Folcloric „Spicul”** din Luciu, județul Ialomița.

Dintre meșterii și creatorii populari aparținând minorităților etnice din România, au mai fost primiți în rândurile **Academiei Artelor Tradiționale din România**: **Dioszeghi Albert** (șelar rrom din comuna Florești, județul Cluj) și **Kallay Zoltan** (șelar ungur din județul Cluj), doi dintre cei mai înzestrați confecționeri de hamuri decorate din România.

În data de **12 decembrie 2008**, în Dumbrava Sibiului, Muzeul „ASTRA” a organizat cea de a doua Adunare generală a membrilor **Academiei Artelor Tradiționale din România**. A fost discutat proiectul editării unui Album al acestei pseudo-instituții care adună pe cei mai valoroși reprezentanți ai creatorilor populari contemporani din România.

De asemenea, s-a dezbătut proiectul expoziției dedicate „academiei țaranului și satului românesc”, care a fost vernisată în ziua de 10 februarie 2009, în Casa Artelor.

6. FESTIVALUL NAȚIONAL AL TRADIȚIILOR POPULARE

Având ca model „Smithsonian Folklife Festival” din Washington D.C. (manifestare la care România a participat în calitate de invitat de onoare, în anul 1999, la cea de-a 33-a ediție) considerat ideal, pe plan mondial, cu valoare de reper științific și cultural universal, **Festivalul Național al Tradițiilor Populare** a fost conceput ca o manifestare spectaculară și interactivă, de prezentare scenică sau lucrativă, eclezastică sau laică, printr-un dialog direct între actanți și publicul vizitator, exprimat în spirit comunitar și interactiv (povestind, cântând, dansând, exersând în cadrul atelierelor de arte plastice sau arte mecanice, gustând mâncăruri tradiționale etc.) împreună cu țăranii actanți, reprezentanți ai comunităților care își prezintă propriile tradiții.

Ediția a VII-a a Festivalului a reunit în perioada 4-10 august 2008, județele **Ialomița, Galați și Mureș**, precum și reprezentanți ai românilor de pe Valea Timocului – Ansamblul folcloric „Branișlav Nușiț” din satul Șerbanovaț, interpreți vocali – Maria Mardalevici, Milița Nejici și Milodrag Busuiocovici și fluierașii Simeon Lupolovici și Spasoe Bulbici, din **Ucraina** – Corul „Dragoș Vodă” și Ansamblul de copii „Mugurel” și pentru prima dată din **Bulgaria** – Ansamblul de dansuri tradiționale „Dobrudja” din Vidin. Organizarea s-a făcut tot în colaborare cu Institutul Cultural Român, cu sprijinul Consiliului Județean Sibiu, Primăriei Municipiului Sibiu, Consiliilor Județene Ialomița, Galați și Mureș, precum și al Centrelor Județene pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița, Galați și Mureș.

Ediția din acest an a **Festivalului Național al Tradițiilor Populare** a fost distinsă în cadrul celei de-a VIII-a ediții a Galei „Superlativele Turismului Românesc”, desfășurată la Gura Humorului, cu **Premiul Produs Turistic Estival**.

În cele 6 zile ale Festivalului, participanții-actanți au evoluat în fața vizitatorilor, după un program cu durată de 7 - 8 ore, desfășurat simultan în cadrul a 5 secțiuni:

- **Arte religioase:** cântăreții la strună ne-au (re)deschis, seară de seară la slujba de vecernie, calea de cunoaștere a Cerurilor și mai ales ne-au pregătit pentru a întâmpina marea sărbătoare a Schimbării la Față.
- **Arte muzicale și Arte coregrafice:** grupurile de dansatori și interpreți (vocali și instrumentali) s-au succedat în spectacole desfășurate pe scena în aer liber, o adevărată minune proiectată în peisajul lacului și al morilor. Spectacolele au fost unitare și atent articulate de către conducătorii delegațiilor (**Ucraina, Cernăuți** – Petru Postecă și Natașa Cliot, **Serbia, Valea Timocului** – Javișa Jurj; **Bulgaria** – Filip Marcov, **Ialomița** – Cristian Obrejan; **Mureș** – Constantin Cotărlan; **Galați** – Daniel Popa), astfel că încercarea de a evidenția anumite segmente nu este scutită de riscuri. Și totuși, îmi permit să remarc: **Ialomița:** Grupul folcloric bărbătesc "Spicul" din Luciu (instr. Ana și Mihai Casian) și Grupul folcloric "Colinda" din Jilavele (instr. Victor Simion); **Mureș:** Ansamblul folcloric "Hodăceana" (instr. Cornelia Butilcă și Dumitru Bucin) și rapsozii Victoria Fodor, Pietriș Vale, Răfăla Moldovan, Idicel Pădure și Vasile Crișan din Sânmihaiu de Pădure. **Galați:** Ansamblul folcloric „Doina Covurluiului”.
- **Arte plastice:** creatorii populari, artizanii și meșteșugarii, reprezentând județele participante, și-au demonstrat abilitățile practice, producând “pe viu”, după tehnici tradiționale, artefacte autentice, oferite spre vânzare publicului. **Mureș** - am avut ocazia să aflăm cum se țese, cum se coase, cum se brodează și mai ales cum se confecționează fluierile, de la comunitatea din Hodac. De asemenea, ne-am înălțat sufletele prin privirile sfinților reflectate în icoanele pictate pe sticlă de Victoria Fodor din Pietriș Vale. Atracția Festivalului a fost atelierul de dogărit organizat de Kiss Francisc din Reghin și cel de confecționat viori al lui Nicolae Ciurba și Vasile Crișan. Bucuria sibienilor a fost reîntâlnirea cu familia Rozalia și Gheorghe Graur, împletitori în papură din Câmpenița. **Galațiul** ne-a prilejuit reîntâlnirea cu maeștrii olari care au reînviat centrul de la Braniștea – Maria și Marcel Mocanu.
- **Arte culinare:** au fost preparate mâncăruri după rețete tradiționale, oferite spre vânzare publicului vizitator: gulaș mureșan cu mămăligă, și varză a la Cluj preparate de femeile din Hodac; ghiveci de legume și ardei umpluți ca în Ialomița și tochitură moldovenească ca la Galați. Surpriza acestei secțiuni au fost plăcintele cu brânză și pâinea coapte de reprezentantele româncelor de pe Valea Timocului.

Prin această valoroasă inițiativă, o țară întreagă își recuperează și își prezintă, la scenă deschisă, tradițiile încă vii și puternice, o lume întreagă fiind invitată să le cunoască „de visu”.

Festivalul are ca obiective prezervarea culturii populare contemporane românești, valorificarea întregului patrimoniu exprimat prin tradițiile cotidiene din viața comunităților rurale și încurajarea adresată generației tinere de a cunoaște și proteja, de a-și însuși și perpetua valorile patrimoniului cultural național, marcă a propriei identități etno-culturale.

7. FESTIVALUL NAȚIONAL DE DATINI ȘI OBICEIURI

În cadrul celei de a II-a ediții a **Festivalului Național de Datini și Obiceiuri** au fost prezentate pe parcursul întregului an, datini și obiceiuri de mare însemnătate în calendarul popular, continuându-se, astfel, tradiția Capitalei Culturale Europene, când acest Festival a fost inițiat, în colaborare cu Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” și Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale București.

Calendaristic, în anul 2008, Festivalul a cuprins:

- **19-20 aprilie: Târgul de Florii**

A marcat deschiderea oficială a sezonului estival al Muzeului în aer liber din Dumbrava Sibiului. Târgul ocazionat de Intrarea Domnului în Ierusalim s-a desfășurat pe aleea din fața Bisericii de lemn transferate din Bezded, județul Sălaj, sălaș în care s-a săvârșit și Slujba dedicată acestei Sărbători.

Târgul a fost unul tematic, axat pe Ciclul Pascal, bucurându-se de participarea câtorva creatori populari de seamă care încondeieaza ouă sau pictează icoane pe sticlă sau pe lemn, ilustrând astfel această tematică.

Spre încântarea publicului vizitator, în cadrul târgului și-au demonstrat îndemânarea prieteni vechi ai Muzeului „ASTRA”, printre care îi amintim pe: Marilena Suci (Alba), Rodica Bergezan (Sibiu), Nicoleta Cazac (Suceava), Gabriela Smădu (Brașov) dar și noi prieteni, păstrători ai tradiției ancestrale, precum membrii Asociației „Vatra Hărmanului” (Hărman, Brașov) și ai Cercului de Folclor „Mocănașul” (Săcele, Brașov).

- **5 - 6 iulie 2008: Zilele Culturii Populare Vâlcene**

Acțiunea, aflată la cea de a treia ediție, a promovat valorile culturii populare vâlcene în spațiul generos oferit de Muzeul „ASTRA”, punând în lumină o parte din patrimoniul viu al spiritualității vâlcenilor. **Zilele Culturii Populare Vâlcene** au continuat excelenta colaborare dintre Muzeul „ASTRA” și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vâlcea, inițiată cu ocazia celei de a doua ediții a Festivalului Național al Tradițiilor Populare din România (2002).

Târgul meșterilor populari, spectacolul folcloric susținut de renumite ansambluri din Oltenia, dar și de grupuri păstrătoare de tradiții autentice și de obiceiuri locale au demonstrat, și în acest an, valoarea tradițiilor vâlcene precum și efortul susținut al instituțiilor de cultură de a le păstra și valorifica.

- **19 - 20 iulie 2008: Nedeia de Sfântul Ilie**

Calendarul creștin celebrează la 20 iulie pe Sfântul Măritul Prooroc Ilie Tesviteanul, singurul Sfânt care a urcat la cer nu numai cu spiritul ci și cu trupul. Mai mult temut decât iubit Sântilie e ținut nu numai de ziua lui ci și de sărbătorile care îi preced: Ana-Foca (1-5 iulie), Pricopul (8 iulie), Panteliile (13-27 iulie), Ciurica (15 iulie), Circovii de vară (15 - 17 sau 16-18 iulie), sau cele care îl urmează: Ilie-Pălie (21 iulie), Foca (22 iulie). Aceste sărbători formează un ciclu dedicat mai degrabă nu sfântului creștin cât zeului soarelui și focului, venerat de strămoșii noștri – pentru a preîntâmpina diverse fenomene meteorologice.

Sfântul Ilie marchează miezul verii, dar și mijlocul sezonului pastoral care începea la Sângiorz și se termina la Sânmedru. Nedeie (> sl. *nedělja* – duminică, sărbătoare) este un vechi obicei pastoral, specific regiunilor muntoase, de întâlnire, petrecere și târg la date fixe legate de calendarul vieții pastorale. Nedeile, se pare că au legături cu celebrarea unei sărbători precreștine, dedicate zeului focului și al soarelui. Conform informațiilor existente, prima atestare documentară a unei nedei păstorești datează din anul 1373.

În timp, nedeile au asimilat și alte funcții: socio-economice (schimbul de produse), matrimoniale (hora și „prima scoatere la horă a fetelor”) și cultural- istorice

(reunind românii de pe versantele carpatice). Nedeile nu au ținut cont de hotare, unele numindu-se chiar „târg de două țări”.

La Muzeul „ASTRA” Nedeia de Sfântul Ilie a reconstituit atmosfera pastorală specifică acestei zile, reunind în zona Cârciumii din Bătrâni, Prahova meșteri și creatorilor populari din județele Sibiu, Vrancea, Vâlcea, dar și din Harghita, Brașov și Bistrița-Năsăud, demonstrațiile practice ale acestora fiind îmbinate cu ritmurile Ansamblului Folcloric din Nistorești, Vrancea și cu îmbietoarele arome de plăcinte cu brânză și cocoloș cu brânză (tradiționalul bulz) pregătite de o bună gazdă din Gura Râului.

• 05 decembrie 2008 - 25 ianuarie 2009: Datini și obiceiuri de iarnă

În Ajun de Sfântul Nicolae în incinta Casei Artelor a avut loc vernisarea unei expoziții temporare inedite: **Jocul Măștii**, prilej de a aminti participanților la acest eveniment rolul benefic al măștii în spațiul tradițional.

Prin aspectul, simbolul și semnificația ei, masca este un „obiect-ființă” înzestrat cu puteri supranaturale de purificare și fertilizare. Purtătorul măștii își pierde identitatea și intră într-un rol care îl eliberează de tensiuni, reguli și legi, acțiunile lui „răsturnând” lumea, creând, pentru scurt timp o cu totul altă ordine. Expoziția **Jocul Măștii** a cuprins atât piese din patrimoniul Muzeului „ASTRA”, cât și lucrări contemporane ale unor renumiți creatori populari din zone emblematică pentru păstrarea acestui obicei, precum: Maramureș, Moldova, Dobrogea.

Prin intermediul acestei expoziții nu s-a dorit prezentarea tipologică a măștilor, ci pur și simplu recreerea lumii în care acestea sunt purtătoare a atâtor semnificații, firul expozițional constituindu-se în jurul a 3 module: Jocul măștii în curte (curtea maramureșană); Jocul măștii pe drum (măștile în alai); Jocul măștii în interiorul locuinței (Straja, județul Suceava).

Parada colindătorilor călări din Șeica Mare, urmată de punerea în scenă a datinilor și obiceiurilor de iarnă, din data de 6 decembrie, a contribuit, de asemenea, la reconstituirea atmosferei din perioada sărbătorilor de iarnă de altădată din satul tradițional.

Astfel, privitorii au fost colindați și urați de către:

- Grupul vocal-instrumental și de dansuri populare „Doruleț Transilvan”, Șeica Mare, Sibiu, instructor Virginia Benghea;
- Grupul folcloric bărbătesc „Spicul”, Luciu, județul Ialomița, instr. Anica și Mihai Casian;
- Corul Școlii generale din Alămor, instructor Marilena Florea;
- Grupul folcloric bărbătesc „Macoveiul”, Padina, județul Buzău, instructor Chiriță;
- Ceata Junilor din Chirpăr, județul Sibiu, instructor Mihaela Aldea;
- Grupul folcloric „Cerbul”, Scobinți, județul Iași, instructor Gheorghe Hriscu.

8. TÂRGUL NAȚIONAL DE JUCĂRII

Pe parcursul a patru zile (**29 mai - 01 iunie 2008**) atmosfera nu a fost una de târg, ci una de veselie și sărbătoare, deoarece, pe lângă standurile cu vânzare, organizatorii au pus la dispoziția publicului un program artistic variat (în Parcul Tineretului și mai apoi în Muzeul în aer liber). Meșteri creatori și trupe de teatru pentru copii au fost oaspeți de seamă și, totodată, gazde bune pentru toți cei veniți să se bucure de mirajul jocului, de surpriza jucăriei preferate, sau de „miezul dulce” al copilăriei (turta dulce, vata de zahăr, cocoșeii sau merele glasate au fost la mare căutare).

Vizitatori de toate vârstele s-au delectat cu piese de teatru pentru copii, performate de reprezentanți ai Teatrului Pentru Copii și Tineret „Gong” din Sibiu și ai

Teatrului Puck din Cluj, dar și cu ritmurile dansurilor populare („Bistrița Aurie” din Ciocănești, Bucovina, Ansamblul „Zestrea” din Gherla, județul Cluj, elevii Școlii Generale din Alămor, ai Școlii Generale Nr. 2 și Nr. 20 din Sibiu) și ale cântecelor moștenite din bătrâni (Formația de Fluierași din Sadu, elevi ai Școlii Populare de Arte „Ilie Micu” din Sibiu și Corul Claselor Gimnaziale ale Colegiului Național „Gheorghe Lazăr”).

Cea dintâi ediție a târgului dedicat copiilor, o categorie de vârstă deloc neglijată în cadrul manifestărilor muzeale, a cuprins pe lângă activități recreativ-educative, și felurite concursuri, răsplătite pe măsură. Au fost prezente și firme care produc și comercializează CD-uri educative, jocuri interactive, rechizite și papetărie, reîntregind astfel, universul copilăriei. Au fost promovate jucăriile ecologice, realizate din materiale bio-degradabile: lemn, pânză, ceramică, papură, hârtie, purtând astfel mesajul necesității protecției mediului înconjurător.

9. TÂRGUL MEȘTEȘUGARILOR RROMI

Etnia rromă s-a arătat dornică să-și dezvăluie propriile valori populației majoritare, făcând demonstrații ale talentului deținut în diverse meserii tradiționale. Prin acest târg al meșteșugarilor rromi, aflat la ediția a VI-a, se continuă campania de cunoaștere a etniilor conlocuitoare, pe care prea puțin le cunoaștem, judecându-le întotdeauna din prisma etnocentrismului. În perioada **20 – 21 septembrie 2008**, Piața Mare a Sibiului a fost animată de categorii diverse de meșteșugari rromi: căldărari, împletitori de nuiete, cărămidari, gabori, lăutari etc. care și-au demonstrat măiestria, încântând publicul vizitator. Obiectivul major al acestui târg este trezirea interesului publicului vizitator pentru calitatea și valoarea obiectelor autentice oferite spre vânzare de meșterii rromi, realizând în acest fel o mai bună cunoaștere și o îmbunătățire a imaginii acestei etnii.

10. Făcând parte din Colocviile Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, ajunse la cea de-a XV-a ediție, **COLOCVIUL TEZAURE UMANE VII** s-a desfășurat nu întâmplător în Sibiu, orașul care găzduiește Muzeul care a implementat ani de-a rândul Programul cu același nume, având la bază salvagardarea meșteșugurilor artistice tradiționale.

Având ca parteneri Complexul Național Muzeal “ASTRA” și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale “Cindrelul-Junii”, Sibiu, Colocviul a adus în prim plan probleme de actualitate ale patrimoniului cultural imaterial, și ale continuatorilor săi.

Au fost puse în discuție teme ardente legate de salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, de statutul de “tezaur uman viu” și implicațiile conferirii acestuia. Cei prezenți și-au propus să colaboreze în cadrul cât mai multor programe în slujba obiectivului comun: acela de a salva de la pieire tezaurul lumii tradiționale.

„LIVING HUMAN TREASURES” PROGRAMME IMPLEMENTED IN „ASTRA” MUSEUM SIBIU, ROMANIA

2008 ACTIVITY REPORT

„ASTRA” Museum Sibiu started in 1983 its own Programme of Safeguarding the Intangible Patrimony organizing **The Romanian Craftsmen Fair**, promoting this way the traditional crafts. Taking into account UNESCO's Recommendations (Paris-1989 and Venice- 1999) and using UNESCO's syntagm „Living Human Treasures” the Programme flourished after 1990, being nowadays a National system of safeguarding the values of the intangible patrimony, including identification, documentation, research, preservation, awareness raising and especially handing down towards the new generations.

The Tradition bearers, the so-called „Living Human Treasures” are individuals that are acknowledged by their communities as being artisans of genuine values and transmitters of their own *savoir- faire/ know how* in all the domains of the cultural tradition, preserving the original spirit of tradition (Law No. 26/ 29th February 2008). Since „ASTRA” Museum decided to accomplish this objective that of promoting the values of the immaterial patrimony it initiated a series of events and founded some institutions, all gathered under the badge of „Living Human Treasures” Programme.

This Programme developed on national scale, having the participation of numerous folk art and ethnographical museums and also of the National and County Centres for Promoting the Traditional Culture, consists in: **Romanian Craftsmen Association** with a new created **Department for Disabled Craftsmen**; **The Folk Art Galleries (Museum's Shops)**; **The National Contest For Children „Traditional Folk Crafts”**; **The National Festival of Folk Traditions**; **The National Festival of Customs and Traditions**, **The Academy of Traditional Arts From Romania**; **Romanian Craftsmen Fair**; **The National Fair of Toys**; **The Fair of Rromany Craftsmen**.

*Festivalul Național
al Tradițiilor Populare
2008*

*Olimpiada Națională
"Meșteșuguri Artistice Tradiționale"
2008*

*Târgul Creatorilor Populari
din România
2008*